

киращи съдържанието им. Но докато стигне до своите „Безсънници“ и „Прозрения“, Яворов трябва да изживее страшната развръзка на революционната драма, да скъса с още много други свои и общи илюзии, „да изживее своята криза“, както самият той формулира преминаването си към индивидуализма, и „да погледне цялата действителност с един съвсем нов поглед“⁴.

П. К. Яворов – най-ярката дуалистична фигура на епохата – преминава „моста на декадентството“, след като е установил едно изчерпване на позитивната социална мотивация и в себе си, и около себе си. Създадените през годините 1904–1905 творби свидетелстват за будното гражданско съзнание на поета, често спохождано от пристъпи на скепсиса и отчуждението. В постепенно изострящата се негова чувствителност усещането за нощ, за тъмнина заема все по-големи пространства. В „безсънниците“ му образът на нощта започва да приема все по-сетивни очертания със силата на натуралистични визии и внушения:

*И само тя, настръхнала над мене,
студена, непрогледна нощ,
без смяна си остава: тя живота
на толкоз скъпи мъртавци живей.
И ето я победна: шепне нещо,
И шепота в жилите кръвта
на лед превръща: ето я, разкъсва
гърдите ми и кърваво сърце
в ръцете си разглежда; ето с нокът
чертай по него и в свирепа моц
свирепо се кикоти, – вечно тая
студена, непрогледна нощ...*

Все по-категорично в поезията на П. К. Яворов различните мотиви се преплитат с идеята за нощта, свързана с атмосферата на самоизолация, безпътница и усещане за смърт. Смъртта и нощта започват да се покриват в особена синонимна близост. В отмирането на ценностите – любов, надежди, вяра и мечти – поетът съзира закономерното настъпление на нощта. Неговите „скъпи мъртъвци“ непрекъснато се увеличават и това усещане е намерило своята съответна за Яворовия дуализъм формулировка в оксиморонното съчетание – „дни в нощта“. Този израз е дълбоко произтичащ от вътрешните състояния и противоречия в душата на поета, от авторовата чувствителност за извечната борба между светлината и тъмнината, между доброто и злото. Идеята за нощта, лирическите теми

⁴ Арнаудов, М. Цит. съч., с. 98.